La 6 octombrie anul 1902, în satul Boteni, Muscel, judeţul Argeş, s-a născut Petre Ţuţea. Întâi oficial şi diplomat la Ministerul Economiei Naţionale, mediatorul celui dintâi tratat economic între Romania şi URSS. Prieten cu Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Petre Pandrea; filosof creştin, membru activ al Mişcării Legionare, deţinut politic în regimul comunist, personalitate vestită şi renumită pentru ascuţimea şi acurateţea spiritului şi cuvântului său ("Bătrâneţea şi alte texte", "Tratat de economie politică", "Comentarii la Platon", "Reflecţii religioase asupra culturii", "Filosofia nuanţelor", "Introducere mistică în filosofia modernă").

Despre el vorbind puţin în paginile următoare vom observa şi constata că „Scriind, şi-a pierdut legenda”, spunea Constantin Noica despre Petre Ţuţea, pe la începutul anilor 60. Asta înseamnă faptul că Petre Ţuţea ar fi trebuit să rămână în legenda sa, aceea de exponent al oralităţii, unul din cei mai mari ai secolului. Dar Petre Ţuţea nu şi-a dorit el oare, prea multă vreme poate ca Socrate, cu care a fost des asemuit, această legendă? A scrie înseamnă a domoli gândul, a-l confisca în forme pe care nu întotdeauna le va şterge vântul cel bun, dar câte altele rămân în afara literei şi a cuvântului? Gândul potolit şi confiscat în forma prozaică a scrisului poartă în chip vădit semnul istoriei, însă nu are totodată şi încetineala acesteia. Oralitatea este însă vie, este comunicare ce duce la cuminecare (împărtăşire din cuvânt) şi comuniune şi lucrare deopotrivă, aşadar întemeiază. Petre Ţuţea: o personalitate complexă la care până şi flecăreala cum o numeau unii, devenea spectacol de idei, sofisme, ca şi la anticul din porticele Atenei. Geniu oral, Socrate nu şi-a îngăduit să scrie până la moarte pentru că-l avea urmaş pe Platon. Exponent, şi el de geniu al oralităţii, Petre Ţuţea a pierdut în cele din urmă pariul cu legenda: la bătrâneţe a început să scrie.

Temniţa comunistă unde a avut revelaţia religiosului, mai exact a încarnaţiei lui Iisus Hristos sub suferinţă l-au determinat să nu lase la o parte nimic din ceea ce este omenesc: nici chiar scrisul. Sub semnul imediatului la Petre Ţuţea se afla mereu raportul religie-istorie, divin-uman. Pentru istorie a avut mai întotdeauna cuvinte grele, dar o accepta. Istoria, spunea el, este plină de oameni de stat, de conducători de oşti, de savanţi, de artişti, de inventatori, de exploatatori lacomi, de mişcări de mase, de sfinţi şi de infractori, la ordinul lui Dumnezeu. De aceea, popoarele care vor numai să facă istorie sunt supuse pieirii. Cultura filosofică, ştiinţa nu trebuie să slăbească sentimentul religios. Ştiinţa este seacă dacă nu este însufleţită de iubire, de pasiunea purităţii şi de setea de absolut. Citez, iarăşi din „Întâmplări obişnuite”: „Nu mi se pare

justă afirmaţia că excesele teologice usucă sentimentele, adică rădăcinile sufleteşti ale vieţii. Se poate spune mai degrabă că această sinistră ispravă o face prostia ştiinţifică". Fireşte, săpa, oricât de departe, la temelia pe care s-a ridicat acest hibrid religios şi istoric, nu duce nicăieri. Orice demers aici este aporetic, te va îngropa, te va vârî în înfundătură. Şi atunci noi ce facem? se întrebă un personaj din piesa evocată. Răspunsul lui Petre Ţuţea este acesta: „Trăim. Eu nu suport soarele arzător al istoriei universale. Copacii nu trăiesc cu rădăcinile la soare. Doresc ca neamul meu să trăiască sub puterea protectoare a lui Dumnezeu. Pasiunea gloriei este copilărească. Un ţăran român care se roagă sub nuc, coboară prin actul lui veşnicia în viaţa trecătoare. Pe el rugăciunea îl pune în contact cu absolutul şi prin aceasta se purifică şi se întăreşte. În acest sens, haina umilinţei este expresia unei îndrăzneli nelimitate. Fapta lui este lipsită de conţinutul zgomotos al timpului. Pasionaţii istoriei numesc astă trăire subistorie. Este mai exactă formula absenţei istoriei. Omul religios respinge terenul nisipos al devenirii. El este." Dacă era întrebat ce meserie are, Petre Ţuţea răspundea că profesiunea lui este aceea de a fi român.

A fost mândru toată viaţa de naţionalismul său, care nu era şi un şovinism : cea mai mare minune a lui Dumnezeu- spunea el în clipele de exaltare- a fost aşezarea pe pământ a românilor. Nutrea convingerea că, dacă printr-un decret divin i s-ar anula calitatea de român, ar suferi ca de o stare ebrietoasă şi nu ar mai găsi, precum beţivul înveterat, drumul spre casă. Naţionalistul Petre Ţuţea nu a fost şi rasist. În piesa de teatru ''Întâmplări obişnuite'', toate personajele poartă spiritul şi spusele filosofului. Rasismul, spunea el, ar fi motivat de trei direcţii. Unii urmăresc întărirea neamului în vederea expansiunii, formula poporului ales justificând aici foamea de spaţiu şi bogăţie. Alţii, eugenic vorbind, interzic dreptul la procreere degeneraţilor, suferitorilor de morb ereditar, motivându-se estetic şi economic. Şi în al treilea rând, paradoxalii, care folosesc argumentul milei. Am întâlnit, încheia el, foarte puţini care să fie îngrijoraţi de soarta speciei om. Era tributar clasei ţărăneşti din care îşi trăgea seva şi pe care se clădea conceptul său de om românesc. El zice: „Comunitatea ţărănească este o realitate organică. Nu seamănă cu o adunătură informă(se poate observa şi aici că platonicianul din el avea oroare de topirea formelor) sau cu un azil de noapte. Sufletul ţărănesc are trăsături de o mare frumuseţe umană. Nu se poate vorbi de umanismul ţărănesc, fiindcă sufletul ţărănesc este incompatibil cu titanismul, sau cu însingurarea încărcată de deznădejde". Am putea spune că ne aflăm cu Petre Ţuţea, în faţa celui mai lapidar gânditor român. Un om care a vorbit enorm în viaţa lui a reuşit să rostească la sfârşitul ei, lucrurile esenţiale despre Dumnezeu, om, moarte şi eternitate în cele mai puţine cuvinte. A vorbit despre om, da întotdeauna despre om raportat la logica lui Dumnezeu, despre sfânt, erou şi geniu, idiot sau impostor, libertate şi egalitate (pe cea din urmă nu o suporta, spunea:"nu poţi să-i pui pe aceeaşi scară pe Kant şi Iliescu"), despre cunoaştere şi adevăr, despre democraţie şi liberalism, despre comunism, despre rugăciune şi credinţă, despre revelaţie şi inspiraţie, despre politică, despre ştiinţă, despre creaţie, despre tehnică. A vorbit despre toate acestea într-un mod răspicat, gândul căzând de fiecare dată peste problemă cu o verticalitate categorică, în urma căruia adevărul se evidenţiază de la sine,

părând să spună că, aşa simplu cum este, el nu are nevoie de cine ştie câte cuvinte pentru ca să poată apărea.

Toată concepţia filosofică a lui Petre Ţuţea stă sub această dimensiune a simplului şi a răspicatului, categorie de stil care deschide drumul deopotrivă către apariţia adevărului şi către formularea lui. Petre Ţuţea pare să redescopere pe cont propriu cele câteva adevăruri eterne în care stă lumea, această redescoperire sprijinindu-se la rândul ei pe o logică eternă, adică pe familiaritatea cu „logica lui Dumnezeu în mersul ei natural pe pământ". Aş adăuga la toate astea un mod firesc de raportare la lucrurile ultime, deopotrivă hâtru şi solemn, pe care il provoacă şi înlesneşte originea sa ţărănească. Petre Ţuţea este ţăran din Muscel şcolit la Universitatea de la Berlin şi care, în mod esenţial, rămâne să se comporte cognitiv- ca ţăran. Prin felul de a se exprima, Petre Ţuţea trimite cu gândul la un personaj a lui Ion Creangă, trecut prin experienţa lagărului comunist, convertit de cunoaşterea cultă a Bibliei şi de lectura temeinică a lui Kant. Aşadar, cine a fost Petre Ţuţea? Şi-a pus singur această întrebare."Pentru că om de stat nu am fost, profesor nu am fost, scriitor nu am fost, da atunci- ce sunt? Că nici ultimul parazit care creşte în cutele societăţii nu sunt... Pesemne că sunt cineva dificil de fixat." Într-adevăr, cineva dificil de fixat. Sigur este că a fost cineva inconfundabil. Nu şi-a vorbit niciodată de rău nici măcar torţionarii pentru ca să nu jignească poporul român, că în interiorul lui s-au petrecut asemenea monstruozităţi. „La închisoare, grija mea a fost să nu fac neamul românesc de râs.Şi toţi din generaţia mea a simţit această grijă, Dacă mă schingiuiau ca să mărturisesc că sunt tâmpit, nu mă interesa, dar dacă era ca să nu mai fac pe românul, mă lăsam schingiuit până la moarte.Eu nu ştiu dacă vom fi apreciaţi pentru ce am făcut, important este că nu am făcut-o niciodată doar declarativ, ci că am suferit pentru un ideal. Este o monstruozitate să ajungi să suferi pentru un ideal în mod fizic."

Aşadar, ar fi putut, în stilul său inconfundabil, să afirme despre sine: Până şi un prost vede că sunt inconfundabil... Cum singur spune, Petre Ţuţea s-a revărsat în alţii. Când apele spiritului său s-au retras, ele au lăsat în urmă, cristaline, şlefuite de patimă, suferinţă şi inteligenţă, câteva sute de vorbe memorabile. Înţelese în dozajul lor corect, uneori cu doza necesară de umor, alteori rămânând de-a dreptul contestabile, ele pot să apere de amăgitori, de proşti şi uneori de excesul care stă la pândă în fiecare dintre noi. Dar mai presus de orice ele sugerează un lucru nespus de simplu şi de greu de obţinut: că a fi liber înseamnă a gândi totul cu mintea ta. Pentru că în acest caz chiar şi eroarea, aparţinându-ţi este mai lesne suportabilă. Cu atât mai mult în acest vremuri în care lucrul cel mai teribil care ni s-a putut întâmpla a fost acela de a

fi greşit (sau de a fi devenit victime), participând la erorile altora...

... Şi iată, câteva din cugetările veşnic memorabile, înţelepte şi mereu actuale ale lui Petre Ţuţea

1. Se spune că intelectul este dat omului ca să cunoască adevărul. Intelectul este dat omului, după părerea mea, nu ca să cunoască adevărul, ci să primească adevărul.

2. Am avut revelaţia că în afară de Dumnezeu nu există adevăr. Mai multe adevăruri, zic eu, raportate la Dumnezeu, este egal cu nici un adevăr. Iar dacă adevărul este unul singur, fiind transcendent în esenţă, sediul lui nu este nici în ştiinţă, nici în filozofie, nici în artă. Şi când un filozof, un om de ştiinţă sau un artist sunt religioşi, atunci ei nu se mai disting de o babă murdară pe picioare care se roagă Maicii Domnului.

3. Acum, mai la bătrâneţe, pot să spun că fără Dumnezeu şi fără nemurire nu există adevăr.

4. O babă murdară pe picioare, care stă în faţa icoanei Maicii Domnului în biserică, faţă de un laureat al premiului Nobel ateu - baba este om, iar laureatul premiului Nobel e dihor. Iar ca ateu, ăsta moare aşa, dihor.

5. Eu cînd discut cu un ateu e ca şi cum aş discuta cu uşa. Între un credincios şi un necredincios, nu există nici o legătură. ăla e mort, sufleteşte mort, iar celălalt e viu şi între un viu şi un mort nu există nici o legătură. Credinciosul creştin este viu.

6. Ateii şi materialiştii ne deosebesc de animale prin faptul că nu avem coadă.

7. Ateii s-au născut, dar s-au născut degeaba.

8. Eu nu detest burghezia. Eu m-am lămurit că un om care vrea să fie bogat nu este un păcătos. Spunea odată un preot bătrân: Circulă o zicală că banul e ochiul dracului. Eu nu-l concep ca ochiul dracului, eu îl concep ca pe o scară dublă. Dacă-l posezi, indiferent în ce cantităţi, şi te mişti în sus binefăcător pe scară, nu mai e ochiul dracului. Iar dacă cobori, atunci te duci cu el în infern, prin vicii, prin lăcomie şi prin toate imperfecţiile legate de orgoliu şi de pofta de stăpân.

9. Nu pot evita neplăcerile bătrâneţii şi nu mă pot supăra pe Dumnezeu că m-a ţinut până aproape la nouăzeci de ani. Însă bătrânii au o supapă foarte înţeleaptă: au dreptul la neruşinare. O neruşinare nelimitată. Cînd mă gîndesc la suferinţele bătrâneţii, îmi dau seama că în natura asta oarbă cel mai mare geniu este geniul morţii. Faptul că murim, de cele mai multe ori la timp, este un semn al dragostei lui Dumnezeu pentru noi.

10. Eu sînt iudeocentric în cultura Europei, căci dacă scoţi Biblia din Europa, atunci Shakespeare devine un glumeţ tragic. Fără Biblie, europenii, chiar şi laureaţii premiului Nobel, dormeau în crăci. Ştiinţa şi filozofia greacă sunt foarte folositoare, dar nu sunt mântuitoare. Prima carte mântuitoare şi consolatoare pe continent - suverană - este Biblia.

11. Există o carte a unui savant american care încearcă să motiveze ştiinţific Biblia. Asta e o prostie. Biblia are nevoie de ştiinţă cum am eu nevoie de Securitate.

12. Luther, cît e el de eretic şi de zevzec, a spus două lucruri extraordinare: că creaţia autonomă e o cocotă şi că nu există adevăr în afară de Biblie. Mie mi-a trebuit o viaţă întreagă ca să aflu asta. El nu era aşa bătrân când a dibăcit chestia asta, că era călugăr augustin... Mie mi-a trebuit o viaţă ca să mă conving că în afară de Biblie nu este nici un adevăr.

13. Shakespeare, pe lângă Biblie - eu demonstrez asta şi la Sorbona - e scriitor din Găeşti.

14. În afara slujbelor bisericii, nu există scară către cer. Templul este spaţiul sacru, în aşa fel încât şi vecinătăţile devin sacre în prezenţa lui.

15. Ştii unde poţi căpăta definiţia omului? - te întreb. În templu. În biserică. Acolo eşti comparat cu Dumnezeu, fiindcă exprimi chipul şi asemănarea Lui. Dacă Biserica ar dispărea din istorie, istoria n-ar mai avea oameni. Ar dispărea şi omul.

16. În biserică afli că existi.

17. Ce pustiu ar fi spaţiul dacă n-ar fi punctat de biserici!

18. În afară de cărţi nu trăiesc decât dobitoacele şi sfinţii: unele pentru că n-au raţiune, ceilalţi pentru că o au într-o prea mare măsură ca să mai aibă nevoie de mijloace auxiliare de conştiinţă.

19. Platon are un demiurg care nu e creator, ci doar un meserias de geniu, fiindcă materia îi premerge. Prima idee de creaţie reală, au adus-o în istorie creştinii.

20. De creat doar zeul creează, iar omul imită. Eu când citesc cuvântul creaţie - literară, muzicală, filozofică - leşin de râs. Omul nu face altceva decât să reflecte în litere, în muzică sau în filozofie petece de transcendenţă.

21. Cum să fie creatura creator? "Hai tată, să-ţi arăt moşia pe care ţi-am făcut-o când nu eram în viaţă..." Păi cum să fie creatura creator?

22. Omul este un animal care se roagă la ceva. Caută un model ideal. Şi uneori nimereşte, alteori, nu. Cei care au descoperit modelul ideal şi succesiunea fenomenului din el sunt creştinii. Creştinismul nu poate fi identificat cu nici un sistem filosofic, monist, dualist, sau pluralist.Creştinismul este pur şi simplu. Despre creştinism, Bergson spune că noi îl respirăm. Are materialitatea aerului. Seamănă cu aerul. Noi suntem creştini fără să vrem. Şi când suntem atei suntem creştini: că respirăm creştinismul cum respirăm aerul.

23. Creştinismul nu este ideologie, că atunci se aseamănă cu marxismul. Religia este expresia unui mister trăit, or ideologia este ceva construit.

24. A fi creştin înseamnă a coborâ Absolutul la nivel cotidian. Numai sfinţii sunt creştini absoluţi. Altminteri, creştinismul, gîndit real, e inaplicabil tocmai pentru că e absolut.

25. Suveran faţă de natură, supus Divinităţii, nemuritor şi liber prin depăsirea extramundană a condiţiei sale - acesta este omul creştin.

26. Nimic nu poate înlocui creştinismul; nici toată cultura antică precreştină. Eu sunt de părere că apogeul Europei nu e la Atena, ci în Evul Mediu, când Dumnezeu umbla din casă în casă. Eu definesc strălucirea epocilor istorice în funcţie de geniul religios al epocii, nu în funcţie de isprăvi politice.

27. Iisus Hristos este eternitatea care punctează istoria.

28. Dacă nu cunoşti revelat - prin graţie divină - sau inspirat, nu cunoşti nimic. De pildă, povestea cu mărul lui Newton, care a căzut. Nu ştiu unde am citit eu stupiditatea asta: "Îi tomba dans une méditation profonde qui la conduit jusqua la loi de la gravitation universelle". Şi eu spun: dacă Newton gândea până la Judecata de Apoi, nu descoperea nimic! Dar el a fost mult mai înţelept. Cînd a fost întrebat cum a descoperit gravitaţia, a zis: Am fost inspirat. Păi scrie pe măr, sau scrie undeva în natură " legea gravitaţiei"? Fenomenele lumii interioare şi ale lumii exterioare tac. Iar omul autonom şi orgolios crede că explorează lumea interioară şi exterioară cu jocul lui de ipoteze şi că descoperă ceea ce vrea el. El caută; dar eu spun că el caută, nu că află. Sau dacă află, trebuie să fie ca Newton, inspirat.

29. Bergson e mai cuviincios ca Aristotel şi zice că democraţia e singurul sistem compatibil cu libertatea şi demnitatea umană, dar are un viciu incurabil: n-are criterii de selecţiune a valorilor. Deci democraţia este sistemul social în care face fiecare ce vrea şi-n care numărul înlocuieşte calitatea... Triumful cantităţii împotriva calităţii. Bergson a fost acuzat în micul dicţionar filozofic al lui Stalin că este fascist.

30. Fără să gândesc în stilul darwinismului social, nu pot să rămân indiferent la incapacitatea democraţiei de a asigura selecţiunea naturală a valorilor. Democraţii gândesc corpul social aritmetizat: numără capetele toate şi unde e majoritate, hai la putere. Sufragiul turmei! Asta este părerea mea despre democraţie.

31. Eu cred că omul este făcut de Dumnezeu şi cred că Dumnezeu n-a instalat nici un drac în el. Nu pot să spun că Dumnezeu a făcut un om purtător de drac. Dacă omul este făptura lui Dumnezeu, dracul intră ocolit acolo, nu intră cu voia Lui.

32. Un filozof care se zbate fie să găsească argumente pentru existenţa lui Dumnezeu, fie să combată argumentele despre inexistenţa lui Dumnezeu reprezintă o poartă spre ateism. Dumnezeul lui Moise este neatributiv. Când îl întreabă Moise pe Dumnezeu: Ce să le spun ălora de jos despre Tine? - Dumnezeu îi spune: Eu sunt cel ce sunt.

33. În faţa lui Dumnezeu, geniul este văr primar cu idiotul.

34. Binele şi răul sunt conceptele pedagogiei lui Dumnezeu faţă de oameni.

35. Cărui bărbat nu-i plac femeile? În primul rând la iubeşti pentru farmecul lor, şi în al doilea rând le iubeşti pentru că fac oameni.

36. Eu încerc o experienţă: încerc să mă deparazitez de filosofie, de păducherniţa metafizicii. Cioran s-a deparazitat mai demult, deşi face filozofie. Un prieten de-al meu zice: te deparazitezi, dar foloseşti sculele ei. Da, dar dacă mă urc în tren, nu înseamnă că zeul meu este calea ferată.

37. În Evul Mediu s-a formulat de către filozofii şireţi teoria adevărului dublu: secundum fidem - adevărul după credinţă şi secundum rationem - adevărul după raţiune, ca să aibă cale liberă pentru filozofie. Adică să rătăcească până îi ia dracul... Că poţi, în filozofie, să rătăceşti până devii năuc. Ce-au realizat filozofii prin autonomia lor? Nimic! N-au nici un adevăr.

38. Babele evlavioase merg la absolut rugându-se, iar filozoful trăncănind silogisme.

39. Francmasoneria doreşte puterea cu lozinci democrate. Nu sunt religioşi, au o singură religie: propria lor doctrină. Pe duşmani îi anulează social. Au o structură supranaţională, deci sunt antinaturali. Toţi cei care aspiră la unitatea speciei om anulează principiul competiţiei între popoare; anulează însuşi principiul civilizaţiei moderne, născută prin luptă.

40. Geniul este relief, noutate, invenţie, creare de epocă şi stil. Nu e neapărat un înţelept, ci un suprainteligent. Geniile sunt originale, în măsura în care originalitatea este posibilă. În fond, maxima mea a fost aceasta: Dumnezeu este creator, iar omul imitator. Prin încercarea de a imita mereu Divinitatea, prin proximitatea faţă de divin, geniul este mai apropiat de cer; dar nu sunt în măsura în care este apropiat sfântul.

41. În faţa lui Dumnezeu nu există genii, Dumezeu lucrând nu cu genii, ci cu oameni.

42. Dumnezeu a făcut lumea şi pe om; şi cu om a încoronat creaţia sa. Şi l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. Originea primordială a capacităţii de a determina numele lucrurilor, care este o operaţie logică; originea mistică a gândirii logice.

43. Apariţia unui mare gînditor este pentru creier ca o baie pentru un om care a muncit, a asudat, s-a murdărit şi se spală. Gândirea este o "spălare" a creierului. Asta mă face câteodată să cred că gândirea nu este din creier şi că acest creier e numai un sediu... De ce gândirea nu e produsă de creier, care e numai un sediu? Fiindcă n-o produc toate creierele. Dacă inteligenţa ar fi produsul creierului, atunci între Goethe şi nea Ghiţă n-ar mai fi nici o diferenţă.

44. Am auzit odată un profesor de la Politehnică; am avut impresia că asist la un balet de urşi. Dacă într-un salon, într-un colţ, unul fumează şi tace, ăla e inginer... Inginerul e practic, savantul nu e practic. Cînd i s-a spus lui Max Planck, creatorul fizicii cuantice, că s-a mai găsit o aplicaţie, el a spus: care e, mă? Uite care... Ca să vezi, nici nu m-am gîndit!

45. Inteligenţa, oricât de mare nu este suficientă pentru a te curăţa de prejudecăţi. Cu cât inteligenţa e mai mare, cu atât prejudecata e mai voinică, pentru că ai aparat s-o justifici.

46. Întrebat fiind cum înţelege gândirea, în formă pură sau în exemple, Nae Ionescu a răspuns: exemplele au fost lăsate de Dumnezeu pe pământ pentru ca ideile să fie sesizate senzorial şi de proşti.

47. Nu ştiu de ce gluma asta de-a face istorie se practică atât de mult. Dacă ai cultul istoriei, ai cultul apariţiei şi dispariţiei; e consolator acest joc? Istorismul, adică perspectiva istorică asupra vieţii şi lumii, a dus în cimitir. Ne înecăm în istorie. Pentru că istoria nu te învaţă numai să faci ceva, ca popor; cu istoria tot ce însemnezi în interiorul unui popor devine discutabil prin faptul că nu poti, la infinit, să lucrezi la facerea ta, ci dispari şi apare altcineva care, chiar dacă nu te înlocuieşte, te prelucrează. Şi dacă nu poţi ieşi din devenire, nu poţi scăpa de tristeţe; tristeţea metafizică este fructul devenirii. Sunt proşti istoricizanţi care se consolează prin devenire. Devenim mai civilizaţi, nu? Sau mai culţi... Adică murim ca şi caprele, numai că este mare lucru că există Kant, Descartes, există Newton, mă rog, atâţia mari creatori de cultură, şi există şi făuritorul de religie, Iisus Hristos - dar nu ne interesează!

48. Istoria e întemeiată pe istoria dintre Eva şi dracul. Aşa începe istoria, această rătăcire a omului, ca o damnaţie. iar la apariţia lui Iisus Hristos, atunci s-au suprapus teandric omul divinizat şi divinitatea om şi istoria a fost anulată. Emil Cioran are o afirmaţie extraordinară: Istoric este tot ceea ce este supraistoric. Creştinismul a punctat supraistoric, deşi a apărut în istorie.

49. Sunt două mari discipline guvernate de principiul ireversibilităţii: termodinamică şi istoria.

50. Nu este om, Kant. N-a reuşit să fie om cu toată stabilitatea lui. Iar badea Gheorghe, care se sincronizează cu clopotele de la biserică, este laureat al premiului Nobel pe lângă Kant.

51. Legionarismul era în înseşi ideile epocii, dar legionarismul nu putea să iasă câştigător deoarece avea la bază o eroare - naţionalismul absolut, care este impracticabil. De la excesul de naţionalism li s-a tras sfârşitul legionarilor.

52. La comunişti, dacă nu eşti cu ei - sau nu mai eşti cu ei - înseamnă că eşti legionar. De ce acest "sindrom legionar" la bolşevici mă întrebaţi? Fiindcă legionarii sunt singurii români care

n-au avut în dicţionar la litera G cuvântul glumă şi când îi prindea pe comunişti era vai de cozonacul lor. Dar de fapt, nici comuniştii nu ştiu de glumă; ăsta-i punctul lor comun cu legionarii.

53. Nu se poate spune că mişcarea legionară n-a fost puternică! N-a avut rezultate pozitive fiindcă extremismele sunt greu suportabile. Nici fascismul italian n-a durat, nici naţional-socialismul german n-a durat şi erau similare cu mişcarea legionară. Deosebirea dintre ele şi mişcare este aspectul religios al mişcării legionare. Nici fascismul şi nici naţional-socialismul n-aveau caracter religios. Hitler era cu mituri germanice, Mussolini era ateu. Într-o întrunire se spune, Mussolini s-a uitat la ceas şi a zis: Îi dau ultimatum lui Dumnezeu ca în câteva minute să mă trăsnească dacă există! Şi apoi s-a uitat la ceas. Au trecut minutele şi a demonstrat că Dumnezeu nu există.

54. Unde este omul, în imanenţă, absolut liber? Într-o bisericuţă din lemn din Maramureş, unde sacerdotul creştin vorbeşte de mistere, de taine, şi se lasă învăluit de ele ca şi credincioşii.

55. Omul este liber şi eliberat numai în templul creştin, acolo, în ritual, când se comunică tainele care îi învăluiesc deopotrivă şi pe sacerdot, şi pe credincioşi. Ca să fii cu adevărat liber, trebuie să înlocuieşti infinitul şi autonomia gândirii cu credinţa în Dumnezeul creştin: "Robeşte-mă Doamne, ca să fiu liber!" (Imitatio Christi)

56. Libertatea eu o asemăn cu o frânghie agăţată de undeva, de sus. Te poţi urca pe ea la cer, participând la actul mântuirii tale creştine, sau poţi să cobori în întuneric. Bipolaritatea libertătii. După creştini, libertatea este vehicolul cu care poţi să cobori în întuneric, dacă eşti vicios. Infractorii sunt primitivii actuali, pentru că ei nu sunt adaptabili la morala zilnică şi o calcă fiind liberi. Am învăţat la închisoare că omul este un animal stupid, deoarece confiscă libertatea semenilor săi. Tiranul este un om absurd şi lipsit de ruşine. Nu îi e ruşine să îşi chinuie semenii. Oricum suntem captivi în univers. Ne ajunge această grozăvie. Dar să intensifici această captivitate până la nivelul puşcăriei - numai omul e capabil de asemenea nebunie.

57. Liberatea omului este partea divină din el.

58. Limba română are virtuţi complete, adică poate fi vehicol a tot ce se întâmplă spiritual în om. Este foarte greu de mânuit. Prin ea poţi deveni vultur sau cântăreţ de strană. Limba română are

toate premisele valorice pentru a deveni o limbă universală, dar nu ştiu dacă este posibil acest marş istoric. Dacă am fi fost un popor cuceritor... Noi, românii, nu punctăm universalitatea nicăieri. Şi asta ne face sceptici. Ceea ce ne lipseşte este îndrăzneala.

59. Luciditatea este o limpezire a spiritului, nimicitoare. Cînd eşti lucid eşti în faţa cimitirului. A fi lucid înseamnă a-ţi da seama perfect de limitele şi neputinţele tale. Luciditatea este o categorie dizolvantă. În măsura în care Dumnezeu trebuie primit, şi nu înţeles, la Dumnezeu nu ai acces prin luciditate.

60. Mă întreba Marin Preda cum era cu macedoromânii şi i-am zis: domnule Preda, macedoromânii nu sunt români, sunt super-români, români absoluţi. Atât de năpăstuţi şi goniţi, au instinct naţional de fiară bătută. Iar eu şi dumneata pe lângă ei, avem forţă domestică de raţe. Măcăim. Am stat cu macedoromâni în temniţă. Îi băteau pînă îi omorau, dar nu declarau nimic. Au o bărbăţie perfectă.

61. A şti la scară umană, poate fi folositor - dar în nici un caz mântuitor.

62. Este mai mântuitoare o rugăciune într-o biserică din Găieşti decât Platon.

63. Ideea morţii absolute stă la baza smintelii moderne.

64. Heidegger spune aşa: ca să ieşi din anonimat, trebuie să trăieşti neliniştea perspectivei neantului zilnic. El te îndeamnă, Heidegger, să trăieşti murind absolut în fiecare zi!

65. Moartea mă determină să fiu esenţial. M-a impresionat foarte mult sunetul pământului căzând pe cosciugul lui Nae Ionescu.

66. Morţii antici nu sunt deloc frumoşi. Numai morţii creştini sunt astfel. Am găsit totuşi la Homer un mort de toată frumuseţea: Pentensileea, regina amazoanelor, omorâtă de Ahile. Şi plânge Ahile că a omorât frumuseţea asta de femeie... Şi-atunci Tersit - vocea poporului muncitor - se

apucă să insulte cadavrul Pentensileei. Ahile îi dă un pumn şi-l omoară - pe poporul muncitor - că-i obraznic şi că insultă cadavrul ăleia. Aici am văzut asadar o frumuseţe, deşi în principiu, morţii antici nu sunt frumoşi. Creştinii sunt cei care au introdus masca frumoasă a mortului.

67. Cine slujeşte lui Cronos este obsedat de imaginea cimitirului.

68. Omul este guvernat pe pământ de două morale: de morala dogmelor, care este creştină şi eternă, adică absolută, şi de morala normelor, care, ca morală laică, este construită pe puţinătatea şi imperfecţiunea omului. Morala laică nu poate fi desprinsă de morala absolută şi ea arată că omul se mişcă asimptotic la perfecţiune, pe care n-o poate atinge niciodată.

69. Morala în sine, autonomă, e mai primejdioasă pentru religie decât ateismul. Ştiinta moravurilor, ca teoretizare a moralei laice, este din punctul de vedere al Absolutului religios egală cu zero. Seamănă cu Mersul trenurilor, după părerea mea. Poţi s-o schimbi, ca pe tren, la care staţie vrei. Omul autonom nu e capabil să creeze o ordine morală. O primeşte de sus, sau nu o primeşte deloc. Cum e posibilă morala publică? Prin înstăpânirea absolută a moralei religioase creştine. Dogmele creştine trebuie să poruncească normele morale, care, fără ele, nu se deosebesc de Mersul trenurilor decât prin obiect. Morala publică într-un stat creştin trebuie să stea sub imperiul certitudinii dogmelor creştine reflectate imperfect de omul mărginit. Dacă nu situăm Biserica deasupra statului, ne aflăm în treabă şi face fiecare ce vrea.

70. Elitele morale sunt mai presus decât cele intelectuale. Mie îmi plac oamenii care fac judecăţi. Cei care fac silogisme sunt faţă de adevăr, cum sunt curcile alea care se încurcă printre popice.

71. Napoleon face adevărata istorie a Revoluţiei franceze. Un om care a refăcut ordinea naturală, punând parul pe haimanalele de pe uliţă. Când a fost întrebat cum îşi explică intrarea armatelor sale în Ţările de Jos ca pe bulevard, în timp ce regii Franţei se opinteau la ele zadarnic, Napoleon a răspuns: N-au intrat armatele Franţei, ci ideile revoluţionare de pe drapel! Începuse o nouă filozofie a istoriei, cu Napoleon.

72. Fără nemurire si mântuire, libertatea este de neconceput. Omul, dacă nu are în substanţa lui ideea nemuririi şi mântuirii, nu este liber. Seamănă cu berbecul, cu capra, cu oaia...

73. Omul a depăşit condiţia de animal abia atunci când în el a apărut ideea nemuririi, care nu trebuie confundată nici cu pemanenţă speciei, nici cu concepţia estetică a gloriei.

74. Fără Dumnezeu omul rămâne un biet animal raţional şi vorbitor, care vine de nicăieri şi merge spre nicăieri. Şi el rămîne aşa chiar dacă este laureat al premiului Nobel sau măturător. Când, unde şi în ce scop a apărut el în calitatea asta de om? Dacă se întreabă singur şi nu este un zeu în dreptul casei care să-i reveleze data începutului, înseamnă că omul rămâne un biet animal raţional care vine de nicăieri şi merge spre nicăieri.

75. Renaşterea italiană, unde omul este situat în centrul universului, este eretică din punct de vedere creştin. Autonomizarea puterii omului este în sine demonică. Părerea mea este că omul este cel mai semnificativ, de fapt, singurul care este om, este homo religiosus.

76. Aotonomia spirituală a omului este iluzorie şi ea se mişcă perpetuu între Dumnezeu şi dracul. Fără credinţă şi Biserică, omul rămâne un simplu animal raţional şi muritor, raţionalitatea având doar caracterul unei mai mari puteri de adaptare la condiţiile cosmice decât restul dobitoacelor. Când zici că omul este un animal raţional, şi muritor, raţionalitatea având doar caracterul unei mai mari puteri de adptare la condiţiile cosmice decât restul dobitoacelor. Când zici că omul este un animal raţional, atributul raţionalităţilor îl distinge de restul vietăţilor, nescotându-l din perspectiva morţii absolute. Moartea devine relativă, ca o trecere numai prin religie - ştiinţa, oricât de savantă, nescotând omul decât aparent din regnul animal. Nici o consolare că eu mă deosebesc de elefant sau de capră pentru că fac silogisme, dacă apar şi dispar în mod absurd din natură.

77. Scara valorilor umane conţine: sfântul, eroul, geniul şi omul obisnuit - dincolo de aceştia situându-se infractorul. Sfântul, eroul şi geniul sunt fără voia societăţii, care este obligată să-i recunoască. Nimeni nu-ţi contestă dreptul la existenţă dacă eşti om obişnuit, dar nimeni nu trebuie să facă confuzie între tine, sfânt, erou şi geniu. Oamenii sunt egali în faţa legii, adică trebuie respectaţi ca atare, dar nu confundaţi, nu făcuţi identici, că e o gogoaşă... Nimeni nu-ţi contestă dreptul la o viaţă normală dacă porţi masca de om. Numai că dacă eşti mediocru, nu trebuie să te instalezi în vârf, pentru că nu este nici în interesul tău. Acolo trebuie să stea cei dotaţi. Sfântul stă în fruntea tablei valorilor pentru că el face posibilă trăirea absolutului la scară umană. Eroul se consumă făcând istorie şi nedepăşind sfera laicului. Eroul este admirat - aşa cum este şi geniul - dar nimeni nu i se închină, chiar dacă fapta lui aduce foloase reale omului. În vreme ce sfântul se situează dintru început în eternitate, eroul moare în istorie, pentru că urma pe care o lasă el, ca om împlinit, este fixată doar în timp şi în spaţiu.

78. Omul nu este o sumă de miliarde de celule sau de organe. Că nu sunt independente nici ficatul, nici rinichii, nici stomacul, nici creierul, nici sistemul osos. Omul, ca întreg nu poate fi gândit decât biblic; ştiinţific, nu. Moise este mai valabil decît ultima noutate evolutionistă a ştiinţei.

79. Umanitatea o iubeşti lesne. Pe om mai greu.

80. Personalitatea este acel individ înzestrat cu capacitatea de a se dărui. Eroul este o personalitate, deoarece nu-şi mai aparţine.

81. Eu am afirmat odată într-un salon, că Platon este mişcarea spiritului înlăuntrul eternităţii. Când gândim, toţi suntem platonicieni. Dacă eu încerc să gîndesc universul, trebuie să mut Biblia în universul îngheţat al ideilor platonice. Asta înseamnă meditaţia. Platon a intuit cel mai bine jalea omului neputincios în faţa esenţelor.

82. Faţă de măreţia lui Iisus Hristos, Platon este un personaj mărunţel şi cuviincios. Pe Platon poţi să-l scuturi şi constaţi că arhetipurile lui sunt filozofice, dar dacă muţi arhetipurile acstea în religia lui Iisus Hristos, devin modurile în care el vede divinitatea. Platon n-are divinitate, pentru că la el divinitatea este un simplu "demiurg", ceea ce în greceşte înseamnă "meseriaş".

83. Am dorit dintotdeauna să fac o teză de doctorat cu tema Aflarea în treabă ca metodă de lucru la români.

84. La întrebările fundamentale "de ce?" şi "în ce scop?" aporetica rurală românească răspunde: "d-aia". A venit odată un franţuz la noi, cu nişte maşini, iar una nu funcţiona tocmai cum trebuie. Dar românul zice: merge şi aşa! Trebuie să scăpăm de acest "mege şi aşa"; că "merge şi aşa" înseamnă că merge oricum. Nu oricum, nu oriunde, nu oricând şi nu orice.

85. La puşcărie am demonstrat vreme de două ore că istoria românilor dezgolită de crucile de pe scuturile voievozilor este egală cu zero. Că doar voievozii nu s-au bătut pentru ridicarea

nivelului de trai! Istoria se face cu Biserica.

86. Cum văd participarea românilor de acum la mântuirea lor? Simplu. Ducându-se la biserică. Şi folosind ştiinţa ca peria de dinţi. Tot ce spune ştiinţa să nu-i lase cu gura căscată şi tot ce spune un popă de la Cucuieţii din Deal să considere adevăr ritualic.

87. Am făcut o mărturisire într-o curte cu şase sute de inşi, în închisoarea de la Aiud. Fraţilor, am zis, dacă murim toţi aici, în haine vărgate şi în lanţuri, nu noi facem cinste poporului român că murim pentru el, ci el ne face onoarea să murim pentru el!

88. Protestantismul est o religie coborâtă la rangul de morală pentru grădiniţa de copii.

89. Pudoarea creştină este atât de pură, încât carnea eroticului creştin, capătă pecetea spiritului, ceea ce până la creştini n-a realizat nimeni.

90. Eu cred că războiul nu este făcut de oameni; e mult prea serios. Îl face Dumezeu. Cum ne dă şi cutremure, ne dă şi război.

91. Cei mai crânceni şi mai străluciţi soldaţi sunt cei ai popoarelor religioase. Când mori sub drapel, te gîndeşti că te duci la strămoşi. Dar o armată care face asta e ca aceea a lui Wilhelm al II-lea, în care fiecare soldat avea o cruce la gât pe care scria Gott mit uns.

92. Prima funcţie a unei religii reale este consolatoare, fiindcă religie am lătra precum câinii. Ne naştem, trăim, ne îmbolnăvim, îmbătrânim şi murim. Şi întreg peisajul speciei om culminează în cimitir. Destinul uman nu este o invitaţie la fericirea de-a trăi. Singurul mod de-a evita neliniştea metafizică a cimitirelor este religia. Cu religia intri în cimitir în plimbare. Cu filozofia intri în cimitir - cum a intrat prietenul meu Cioran - prin disperare.

93. Cine n-a putut fi înlocuită? Religia! Iar filozofia care speculează autonom, face onanie mintală. Şi dacă vrea să scoată, să extragă esenţe din ştiinţele naturii, este parazit. Atât! Nu

îndrăzneşti să spui despre religie, teologal vorbind - dacă eşti cinstit - că a fost înlocuită de filozofie sau de ştiinţă. Un creştin îţi spune că advărul se defineşte prin jocul celor două lumi: cea de aici o oglindeşte imperfect pe cea de dincolo. Spune contra dacă poţi!

94. Religia este principiul uniformizator al speciei umane şi este singura salvare în care se poate vorbi despre egalitate.

95. Religia transformă poporul într-o masă de oameni culţi.

96. Între un laureat al premiului Nobel care nu s-a idiotizat complet şi a rămas religios şi un ţăran analfabet nu există nici o diferenţă.

97. Nivelul meu intelectual, chiar dacă sunt savant, nu depăşeşte nivelul unui popă obscur din Bărăgan. Pentru că preotul ăla, în ritualul lui din biserica aia din lemn sau piatră, stă de vorbă cu absolutul.

98. Ştiinta se mişcă asimptotic la absolut. Arta se mişcă asimptotic la absolut. Ştiinta este sediul folosului şi arta este sediul plăcerii.

99. Religia este sediul adevărului transcendent în esenţă şi unic ca principiu unic al tuturor lucrurilor. Religia se situează peste ultimele speculaţii teoretice ale ştiinţei, prin adevărul absolut unic, care este Dumnezeu. Să vină un laureat al premiului Nobel ateu. Ce-o să-mi spună el? O babă care cade în faţa icoanei Domnului străbătută de absolut este om, si ăla e dihor laureat.

100. În Ispita de pe munte - retro satana - Iisus spune: "Împărătia mea nu este din lumea aceasta" Asta-i nemaiauzit! Du-te în împărătia Lui cu trenul sau cu racheta dacă poţi. Nu poţi! Înotăm în Univers ca mormolocii, şi lumea lui Iisus Hristos se situează transcendent ca-n Ispita de pe munte, în mod etern.

101. Revoluţia este o înaintare pe loc. Nimic nu mai poate fi inventat după facerea lumii; doar

dacă te situezi în afara ei şi creezi o lume nouă. Revoluţia nu adaugă nimic Ideilor lui Platon.

102. Revoluţia franceză n-a fost o revoluţie, nici revoluţia rusă n-a fost o revoluţie. Nu există revoluţii, ci doar tehnici insurecţionale în bătălia pentru putere (Curzio Malaparte). Dacă este o "restructurare" a omului, aceasta s-a întîmplat o singură dată în timp, la apariţia lui Iisus Hristos.

103. Aşa am spus eu în temniţă: Domnule colonel - eram şase sute de inşi într-o curte închisă - nu ve-ţi fi voi, comuniştii, niciodată revoluţionari pînă nu veţi imita pe cel mai generos zeu pe care l-a dat istoria lumii, pe Iisus Hristos. În parabola cu oaia rătăcită, un păstor părăseşte o turmă întreagă în căutarea unei oi. Să ştiţi, asta se cheamă "unanimism moral creştin". Fiindcă în universul lui Iisus Hristos o celulă care mai palpită într-un muribund este mai valoroasă decât toate galaxiile posibile.

104. Poarta spre Dumnezeu este credinţa, iar forma prin care se intră la Dumnezeu e rugăciunea. Rugăciunea e singura manifestare a omului prin care acesta poate lua contact cu Dumnezeu. Gândită creştin, rugăciunea ne arată că umilinţa înalţă, iar nu coboară pe om.

105. Am spus eu odată că dacă un preot din Bărăgan, când se roagă, este Dumnezeu cu el, atunci preotul ăla înlocuieşte toată Academia Română....

106. Sfântul are forţa de coeziune a pietrei.

107. Un sfânt poate fi şi analfabet, dar e superior unui geniu, fiindcă ideea de sfinţenie este legată de ideea de minune. Un sfânt poate face o minune. Geniul face isprăvi, nu minuni. Lumea, acum este ancorată în cultul genialităţii ca slăvire a progresului în afară. Atât. Or, cu cât suntem mai avansaţi, mecanic şi material, cu atât suntem mai departe de esenţa reală a lumii, de sfinţenie.

108. Singurii oameni care nu pot fi suspectaţi că se înfioară în faţa morţii sunt sfinţii.

109. A fi sfânt înseamnă a fi suveranul tău perfect.

110. M-a întrebat odată Nae Ionescu ce cred despre evreul acesta, despre Pavel. Ştii ce i-am spus? - ăsta nu-i om, domnule, este toată Mediterana.

111. Trei ore am vorbit atunci în curtea închisorii, de Platon şi despre Iisus Hristos. Zice colonelul: Vă rog să scrieţi ce-aţi vorbit, ca nu cumva ministrul de interne Drăghici să spună că sunt solidar cu dumneavoastră. - Domnule colonel, cum să fim noi solidari? Eu tocmai d-aia am venit aici, că nu suntem solidari unii cu alţii...

112. Este incorect să ai dispreţ faţă de tehnică. Eu nu sunt tehnocrat, însă recunosc că în bătălia pentru adaptare, tehnica este universal utilă. Dar asta nu înseamnă că tehnica poartă în ea dimensiunea infinitului.

113. Când va dispărea ultimul ţăran din lume - la toate popoarele, vreau să spun - va dispărea şi ultimul om din specia om. Şi atunci or să apară maimuţe cu haine.

114. Ţăranul este omul absolut.

115. I-am spus eu Părintelui Dumitru Stăniloaie că nu mă consider un Socrate. Dar cum vă socotiţi? Popă, zic. Şi unde aveţi parohia? - N-am parohie, dar spovedesc pe unde pot.

116. Deşi sunt bolnav şi neajutorat, nu îmi pare rău că exist. Încerc eu să-mi pară rău, dar n-are sens. Ştiţi de ce? Pentru că eu constat, în mod evident, că exist. Ceea ce mă confiscă pesimismului de a mă autonega este evidenţa existenţei mele. Omul care se sinucide n-a constatat că este om. N-a reuşit să intuiască existenţa sa. Să se trăiască pe sine. Eu nu mă pot sinucide - indiferent de starea mea, sănătate sau boală - fiindcă nu m-am făcut eu. N-am venit cu voia mea pe lumea asta. Şi nici n-am să plec de voie din ea. Ăsta este jocul fundamental al existenţei mele.

117. Am avut şi discipoli... Nu se putea să nu am discipoli, fiindcă sunt un om vorbăreţ. Toată suferinţa mea se datoreşte poftei mele de a vorbi fără restricţii...

118. A fost întrebat un ţăran, în închisoare: ce înţelegi din tot ce spune Petre Ţuţea! Zice: nu înţeleg nimic, dar e o grozăvie!

119. Când am văzut, în închisoare, că tot regimul care mi se aplică e inoperant - puteam eu, ca om, să-mi explic asta? Şi atunci m-am gândit că există o fortă supracosmică, transcendentă, numită Dumnezeu. Numai El putea face isprava asta, ca eu să scap de înlănţuire. Pentru că, personal, nu mă pot dezlănţui şi elibera. Iar a vieţui acolo, la închisoare, fără asistenţa Lui nu se poate; au fost oameni care au murit... Atunci s-a născut în mine credinţa nelimitată în atotputernicia şi atotbunătatea divină.

120. Am devenit un gânditor creştin când mi-am dat seama că fără revelaţie, fără asistenţă divină, nu pot şti nici cine sunt, nici ce este lumea, nici dacă are vreun sens sau nu, nici dacă eu am vreun sens sau nu. Nu pot şti de unul singur. Când mi-am dat seama că fără Dumnezeu nu poţi cunoaşte sensul existenţei umane şi universale.

121. M-a întrebat cineva odată: Mă Petrică, tu când te aşezi la masa de scris cum scrii? - Sunt emoţionat de fila goală. Prima mea grijă e să nu fiu pândit de demonul originalităţii. Urmăresc să nu fiu original şi să fiu cuviincios. - Eşti inspirat? - Nu, nu stă niciodată un zeu în colţul camerei mele când scriu eu. Sunt foarte neliniştit. Eu, care sunt creştin... Am două nelinişti; să nu se afle în expunerea mea nici o inadvertenţă terminologică şi nici o împietate.

122. Nu mă interesează trecutul. De câte ori mă întreabă cineva când m-am născut, spun că într-unul din anii trecuti.

123. Treisprezece ani de închisoare... Aveam doar o hăinuţă de puşcăriaş. Ne dădeau o zeamă chioară şi mămăligă friptă. M-au bătut... M-au arestat acasă. Nici nu ţin minte anul... Cînd m-au anchetat am leşinat din bătaie. Iacătă că n-am murit! Am stat la Interne trei ani. Am fost după aceea la Jilava, la Ocnele Mari şi pe urmă la Aiud. Eu mă mir cum mai sunt aici. De multe ori îmi doream să mor. Am avut mereu laşitatea de-a nu avea curajul să mă sinucid. Din motive religioase... Treisprezece ani! Nu pot să povestesc tot ce-am suferit pentru că nu pot să ofensez poporul român spunîndu-i că în mijlocul lui s-au petrecut asemenea monstruozităţi.

124. M-a întrebat un anchetator: De ce ai vorbit împotriva noastră, domnule? - N-am vorbit, domnule. - Cum n-ai vorbit? - Păi împotriva voastră vorbeşte tot poporul român. Ce să mai adaug eu? Şi mi-au dat 20 de ani muncă silnică fără motive. Mi s-a prezentat sentinţa de condamnare ca să fac recurs. La cine să fac recurs, la Dumnezeu?

125. Am fost solicitat, în închisoare, să scriu pentru revista Glasul Patriei, ca şi Nichifor Crainic. Mi s-a părut ciudat să fii arestat şi să scrii, să meditezi. Adică să spui: vă multumesc că m-aţi arestat! Asta era o porcărie nemaipomenită, să obligi un deţinut să scrie. El poate să-şi scrie memoriile, dar nu pentru tine, ăla care-l persecuţi...

126. Eu, cultural, sunt un european, dar fundamentul spiritual e de ţăran din Muscel. La închisoare, grija mea a fost să nu fac neamul românesc de râs. Şi toţi din generaţia mea au simţit această grijă. Dacă mă schingiuiau ca să mărturisesc că sunt tâmpit, nu mă interesa, dar dacă era ca să nu mai fac pe românul, mă lăsam schingiuit pînă la moarte. Eu nu ştiu dacă vom fi apreciaţi pentru ceea ce am făcut; important este că n-am făcut-o niciodată doar declarativ, ci că am suferit pentru un ideal. Este o monstruozitate să ajungi să suferi pentru un ideal în mod fizic.

127. Definiţia mea este: Petre Ţuţea, românul. Am apărat interesele României în mod eroic, nu diplomatic. Prin iubire şi suferinţă. Şi convingerea mea este că suferinţa rămâne totuşi cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu.

128. Eu n-adun nimic. Îmi spunea un popă, zice, păi dumneavoastră vă risipiţi aşa, vă poate fura oricine... Zic: uite, părinte, eu, zic, am adoptat concepţia regelui Franţei în materie de risipire a ideilor mele. Concepţia lui despre cartof. Când au venit cartofii din America, ţăranii nu-i cultivau. "Să mâncăm noi buruiana asta din pământ..." Ce a zis regele Franţei? "Mă, seamănă, mă, cartofi pe moşia mea şi, când or vedea ţăranii că îi păzesc, or să-şi dea seama că-s lucru bun. Lăsaţi-i să fure, că aşa se răspîndesc cartofii în ţară."

129. Odată, în hol la Athénée Palace, m-a arestat Securitatea pe motiv că fac speculă. Cu ce? i-am întrebat. Nu mi-au răspuns. Şi atunci mi-am adus aminte de vorba unui prieten de la Cluj: "Cu idei, frate, cu idei!"

130. Un umanist pur, adică indiferent religios, practică formele vieţii de junglă, împingând cruzimea până la forma gratuită a bestialităţii tigrului. Vremea noastră este plină de astfel de exemplare.

131. Umanismul este una din formele grave ale rătăcirii omului modern, care pleacă din antropocentrismul Renaşterii. În Renaştere, "titanii" s-au umflat prin autocunoaşterea necunoaşterii. Ei nu se cunoşteau pe ei înşişi şi au crezut că s-au descoperit ca oameni.

132. Omul - javra asta bipedă, pe care eu îl consider "animal prost", homo stultus - atunci când se screme să facă singur ordine, adică când practică umanismul, îl înlocuieşte pe Dumnezeu cu el. Nicăieri Dumnezeu n-a avut de furcă cu dracul mai mult decât în sacrul spaţiu al Italiei. Acolo, adică, unde s-a născut umanismul în Renaştere.

133. Vlad Ţepeş are meritul de a fi pus pe tronul Moldovei pe cel mai mare voievod român, pe Ştefan cel Mare. Cu armele! Are meritul că l-a şi bătut. Şi are mai ales meritul că a coborât morala absolută prin ţepele puse în cur la nivel absolut. Dormeai cu punga de aur la cap şi ţi-era frică să n-o furi tu de la tine. ăsta-i voivod absolut, Vlad Ţepes. Păi fără ăsta istoria românilor este o pajiste cu miei!...

Sursa bibliografică de referinţă este cartea: Petre Ţuţea, Între Dumnezeu şi Neamul Meu, ediţie îngrijită de Gabriel Klimowicz, Fundaţia „Anastasia”, Editura „Arta Grafică”, Bucureşti, 1992.

Material documentar întocmit de Drd. Stelian Gomboş.